

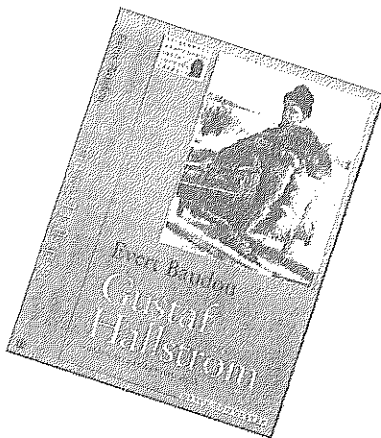
Arkeologliv

Gustav Hallström-arkeolog i världskrigens epok. Natur och kultur, 1997.

LÄST AV JOHAN RÖNNBY

Professor emeritus i arkeologi vid Umeå universitet, Evert Baudou, har skrivit en biografi över arkeologen Gustav Hallström (1880-1962). Hallström verkade i en tid då Sveriges forntid till stora delar var outforskad. Han var därför involverad i en rad olika banbrytande projekt och expeditioner. Ett särskilt stort intresse hyste han för Norrland. Hans mest kända verk behandlar förhistoriska nordskandinaviska hållristningar. Gustav Hallström kan också räknas som en av de marinarknologiska pionjärerna. Han dokumenterade samiskt båtbyggeri och hade ett stort intresse för segelleder och kustfornlämningar.

Evert Baudous bok är intressant och tänkvärd. Den ger för det första en idehistorisk sammanfattning av arkeologiframväxt. De viktigaste svenska arkeologerna runt sekelskiftet och årtiondena därefter passerar revy och positioneras i förhållande till

Hallström. Man slås av att mycket som Hallström och hans kollegor debatterade faktiskt fortfarande är aktuellt. De använde andra ord och benämningar, men många av dagens teoretiska frågor i arkeologin känns igen. Det gäller till exempel tolkningens och inlevelsens betydelse i förhållande till den empiriska hårdatan.

Boken belyser också historieforskningens och arkeologins koppling till det nationella projektet. De blågula patriotiska övertonerna runt sekelskiftet och den allt mer rasistiska nationalismen därefter presenteras ingående. Antydningar görs också om efterkrigstidens behov av en svensk

”folkhemshistoria”. Något som kanske delvis förklarar varför svensk arkeologi fortsatt att ha en stark ställning även på 50- 60- och 70-talen.

En uppenbar fördel med att möta 1900-tals historien utifrån ett biografiskt perspektiv är att man får en förståelse för att såväl historien som enskilda människooöden är sammansatta. Svartvita schabloner är oftast missvisande. Gustav Hallström var nationalist, konservativ och tyskvän. Han trodde på fysisk fostran och utförde heroiska stordåd i form av bland annat långa expeditioner på skidor i norra Lappland. Hans forskning styrdes dock till stora delar av ett slags ekologiskt och antropologiskt synsätt där han verkar haft stor respekt för de människor och folkgrupper han mötte. Han var även aktiv i Röda korset och genomförde under arkeologisk täckmantal flera uppdrag mot tyskarna under 2:a världskriget i Nordnorge.

Gustav Hallström var en person vars liv självklart påverkades av såväl yrkesrollen som av samtida idéströmningar i samhället. Genom att hålla fast vid sina personliga övertygelser lät han sig dock inte viljelöst svepas med av historiens gång.